

340.13

Овај инвентар бр.

~~1883~~

2 год.

НАРЕДБА

Министра за Аграрну Реформу,
издана у споразуму с Мини-
стром Пољопривреде и Вода и
с Министром Шума и Рудника
о државном надзору и држав-
ној управи великих поседа.

(Ова Наредба је обнародована у „Службеним
Новинама“ 20. октобра 1920. године).

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
БЕОГРАД, 1920.

НАРЕДБА

Министра за Аграрну Реформу,
издана у споразуму с Министром
Пољофривреде и Вода и
с Министром Шума и Рудника
о држивном надзору и државној
управи великих поседа.

(Ова Наредба је обнародована у „Службеним
Новинама“ 20. октобра 1920. године).

33013

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

БЕОГРАД, 1920.

НАРЕДБА

Министра за Аграрну Реформу, издана у споразуму с Министром Пољопривреде и Вода и с Министром Шума и Рудника о државном надзору и државној управи великих поседа.

Члан 1.

На основу §§ 9. 10 и 17. „Предходних Одредаба за припрему аграрне реформе“ од 25. фебруара 1919. год. и чл. 2. „Уредбе о забрани отуђивања и оптерећивања земљишта великих поседа“ од 21. јула 1919. год. а ради одржања и унапређења производње у прелазно доба и ради обезбеђења provedбе аграрне реформе, стављају се сви велики поседи под државни надзор, а према потреби и у државну управу.

Члан 2.

„Државни надзор над великим поседима врши Министар за Аграрну Репорму у споразуму с Министром за Шуме и Руде за шумске комплексе и индустрије те с Министром за Пољопривреду и Воде за комплексе пољопривредне земље и индустрије.“ —

Члан 3.

Великим поседницима остављају се слободне руке у начину рада и господарења на целокупној оној пољопривредној површини поседа, која се у смислу Закона, Уредаба и Наредаба не преузму у сврхе давања у привремени закуп дотично у сврхе коначне provedбе аграрне реформе.

Но ради одржања и унапређења производње дужни су велики поседници да ту земљу нормално гноје и да је, према теренским, локалним и саобраћајним приликама, што интезивније раде и што рационалније искоришћују. Све оне површине, која се великим поседницима остављају на руковање преко максимума предвиђеног чл. 10. Предходних Оредаба за припрему аграрне реформе, велики поседници дужни су да обрађују с

нарочитим обзиром на потребе од општег значаја, напосе на потребе аграрне индустрије, у првом раду индустрије шећера, затим на одржавање и оснивање угледних економија и станица пепинијерских гајилишта стоке, гајилишта биља и семења, млекарства и слично.

Са шумском површином има да се господари строго рационално и потрајно, према законима и прописима, који вреде за шуме, који стоје под особитим јавним надзором, дотично, које су у јавној државној управи.

Члан 4.

Министарство за Аграрну Репорму вршиће преко својих обласних органа сталан надзор над тим, да ли велики поседници раде у смислу чл. 3. те ће у ту сврху тражити од великих поседника њихове господарске основе, усевне прелиминаре, рачуне инвентара и остале нужне податке ради проучавања. Они органи Министарства за Аграрну Репорму којима ће се поверити ови послови, радиће при том у споразуму с окружним (жупанијским) економским и шумарским референтима.

Члан 5.

Велики су поседници дужни, да подржавају сав нужни инвентар квалитета

тивно и квантитавно у пуном опсегу, а са деловима инвентара, који би ради провођења аграрне реформе постајали сувишни, поступиће се по смислу чл. 20. ове наредбе

Обласни органи Министарства за Аграрну Реформу биће дужни, да се по својим изасланицима увере, да ли велики поседници раде по предложеној господарској основи и да ли одржавају инвентар по смислу овог члана.

Ови ће органи вршити и дужности које су одређене државном секвестру у чл. 18. ове Наредбе.

Проведбу шумског gospodarства контролишу и шумски техничари политичке управе.

Члан 6.

Оне пољопривредне површине великих поседа које ће се експроприсати у сврхе аграрне реформе, могу се дати — у колико се не издаду земљорадницима или пољопривредним задружним организацијама у привремени закуп — за време, док се у те сврхе фактично не употребе, на обрађивање оном великом поседнику, коме су до тада припадали, услове, који ће му у сваком случају и на тим повр-

шинама омогућити рационално обрађивање све до времена употребе у напоменутој сврхе и дотични ће велики поседник у том случају бити дужан, да их до тога времена рационално обрађује.

Члан 7.

Узеће се у државну управу и на трошак дотичног великог поседа поставити ће се посебан Државни секвестар.

За шумске и пољопривредне комплексе великих поседа :

а). Чији власници не би хтели или не би могли да раде у смислу члана 3. и 5;

б). Чији би власници или њихове управе ма којим својим поступком настојали да изиграју provedбу аграрне реформе или би ту provedбу сметали;

в) Ако би државна управа била у јавном државном интересу и у интересу не-сметаног провођења аграрне реформе.

Члан 8.

Решење о узимању великих поседа у државну управу издаје Министар за Аграрну Реформу. Истовремено поставља Министар за Аграрну Реформу и државног секвестра и то за шумске комплексе квалификованог шумарског стручњака у споразуму са Министром Шума и Рудника, а за пољопривредне површине ква-

лификованог пољопривредног стручњака у споразуму с Министром Пољопривреде и вода.

Једном државном секвестру може се поверити државна управа и на више великих поседа. У том случају и ако је нужно доделиће му се помоћни органи.

Члан 9.

Плате, награде и остале трошкове државних секвестара и њихових помоћних органа установљује Министар за Аграрну Реформу, а покривати ће се из прихода секвестрираних великих поседа.

Кад један државни секвестар врши управу на више поседа, разделити ће се трошкови државне управе сразмерно површинама и приходу дотичних великих поседа.

Члан 10.

Државни секвестар кад добије декрет Министра за Аграрну Реформу о постављању, представиће се одмах првостепеној политичкој власти онога места, где се налази седиште (управа) великог поседника, а дотична власт биће дужна, да га по свом изасланику уведе у државну управу дотичног великог поседа. Одмах после тога Државни ће секвестар у присуству власника или његовог пуномоћ-

ника преузети сав инвентар т. ј. површине земље, зграде и уређаје, стоку, стројеве, справе, људску и сточну храну и све материјалије, делове индустрија са сировинама, благајницу, папире од вредности и остале вредности, списак дугова и тражбина и т. д.

Инвентарисање ће се извршити на основу рачунских књига о инвентару, записима и благајници и све ће се књиге после преузећа закључити и потписати ће их власник или његов пуномоћник и државни секвестар. После закључка рачунске ће се књиге даље уредно водити под надзором државног секвестра.

Ако би се државни секвестар уверио, да рачунске књиге по инвентару нису уредно вођене, да вредност инвентара није ваљано биљежена и потписивана, саставиће комисија стручњака, напоменута у чл. 20. нове ручне инвентаре, а процену ће његову извршити на начин, који је одређен у истом члану, узимајући за основу рачун инвентара најближег уредно вођеног великог поседа.

Где буде постављен државни секвестар само за шуме, извршиће се преузимање само оног инвентара, који припада шумском господарству и у том ће случају државни секвестар водити бригу

само око шумског господарства. Контролу над шумским господарством и техничким вањским и интерним уредовањем самог секвестра врши надлежни шумски техничар окружне (жупанијске) власти.

Члан 11.

Преузећем којег великог поседа у државну управу и постављањем државног секвестра губи власник тога поседа дотично његов заменик свако право утицања на управу и располагање са имовином и приходима тога поседа. Та права власника прелазе на државног секвестра, који ће их вршити у смислу прописа грађанског закона и ове наредбе. Власнику се међутим оставља и на даље право жалбе у поступку provedбе аграрне реформе, којим се може служити самостално или у споразуму са државним секвестром.

Члан 12.

Особље и сви службени односи особља на секвестрираним великим поседима остају непромењени, те се оно може од службе разрешити само у случајевима кад не би вршило своје дужности по одредбама државног секвестра, кад би постало сувишно, кад би то разрешење било у општем јавном интересу и у ин-

тересу несметаног вођења господарства. У таквим случајевима може главно чиновничко особље (директоре, управитеље, шумарске надзорнике, надшумаре, шумаре и главне књиговође) разрешити од службе Министар за Аграрну Реформу на образложен предлог државног секвестра, а остало особље државни секвестар.

Разрешењем од службе не губи особље права, која је до тада стекло својим службовањем на дотичном великом поседу на основу уговора или службове прагматике. Ако таквог уговора или прагматике нема, одредиће Министар за Аграрну Реформу чиновницима примену отпавнину на терет власника, уважајући при том године службе и службени положај дотичног чиновника. На овакву отпавнину имају међутим права само они чиновници, који би били без своје кривње од службе разрешени.

Установе овога члана о отпавнини чиновницима вреде и за чиновнике на несеквестрираним поседима, који би велики поседници ради сувишности разрешили од службе. Ове се установе имају у опште применити и на оне случајеве разрешења од службе која су већ извршена из узрока провођења аграрне реформе.

Члан 13.

Дужност је државног секвестра, да се брине саобразно чл. 3. око унапређења производње повереног му великог поседа, да штити његове интересе, те да при том удовољава захтевима, који ће се стављати на велике поседе код спровођења аграрне реформе. Државни секвестар на шумским комплексима бринуће се уз то, да се шумско господарство води по јавним прописима за шуме, а код већих комплекса по основи одобреној од надлежних шумарских власти.

Државни су секвестри дужни да подносе периодичне извештаје о своме раду у обласним органима Министарства за Аграрну Реформу, који врши непосредни надзор над радом државних секвестара.

Члан 14.

Све продаје пољопривредних производа вршиће секвестар уобичајним начином са знањем и у споразуму с власником или његовим пуномоћником у колико се ти производи не преузму за сврхе опште потребе по чл. 20.

Продаја дрва редовне сече, у колико буде дозвољено те евентуално није потребна за индустрију самог сопственика шуме, која је везана на дотични шумски

посјед, вршиће се само јавном лицитацијом, чије ће услове саставити државни секвестар уз саслушање власника, или његовог пуномоћника и који ће обичајним начином објавити у Службеним Новинама и у новинама шумске индустрије бар месец дана пре лицитације.

Лицитације ће обавити државни секвестар а к њој ће позвати власника или његовог пуномоћника и изасланика обласног уреда за аграрну реформу. Записник о лицитацији потписаће осим присутне тројице и сви лицитанти.

Ако у ствари продаје или услова лицитације не би дошло до споразума између државног секвестра и власника или његова пуномоћника, донеће о томе решење Министар за Аграрну Реформу, коме ће у таквим случајевима заједно са писменом изјавом власника или његова пуномоћника.

Од укупне продајне цене шумских производа припада 5 од сто Министарству за Аграрну Реформу за покриће трошкова аграрне реформе и колонизације.

Дужности постојећих сервитута и терета остају овом наредбом нетакнуте.

Члан 15.

Министар за Аграрну Реформу у споразуму с Министром Шума и Рудника може дозволити сечу шуме и преко дрвосечне основе но само онда, ако то буду тражили важни јавни државни интереси и интереси provedбе аграрне реформе и колонизације.

Члан 16.

Државни секвестар дужан је, да управу шума и редовиту сечу дрва руководи тако, да се очувају комплекси за ревиизију сегрегација и за намирење интересената дрвима и попашом. О руковању с таквим комплексима као и о привременом дрварењу и попаша издаће Министар за Аграрну Реформу у споразуму с Министром Шума и Рудника посебну наредбу.

Члан 17.

Државни секвестар дужан је старати се не само о рационалном економисању на повереном му великом поседу, већ и о савесном руковању са приходима тога поседа. На великим поседима да ће се поставити пољопривредни и шумски секвестар, теку сви приходи у заједничку благајницу и у том су случају за њихово

савесно руковање одговорна оба секвестра.

Од прихода чине секвестри у власти-том делокругу све издатке, који су нужни за редовно вођење господарства. У ове издатке спада уобичајно давање натуралија власнику за пристојно издржавање његове породице, затим: порези, јавне даће, премије за осигурање, камате за дужне главнице, доспеле отплате и главнице итд. по реду како су бележене у јавним књигама. Ако настане спор о првенству исплате трајбина, има секвестар упутити странке на редовни пут правде.

За важне изванредне послове и трошкове има секвестар да исходи дозволу Министра за Аграрну Реформу.

Чисти годишњи вишак по одобрењу закључних рачуна од стране Министра за Аграрну Реформу и на основу његова одобрења ставља секвестар власнику на располагање, у колико расположба с овим вишком није другим прописима ограничена.

Члан 18.

Државни је секвестар дужан бринути о том, да ради удоволења прописима аграрне реформе остане сачувана суштина

и целокупност секвестрираног великог поседа. Министар за Аграрну Реформу може стога да разреши све склопљене погодбе и расположбе, које би биле штетне за посед или би биле запрека provedби аграрне реформе, а државни је секвестар дужан да све раније склопљене погодбе и расположбе проучи и о њима извести Министра за Аграрну Реформу. Пре евентуалног разрешења таквих погодаба и расположаба затражиће се писмене изјаве интересованих странака о дотичном предмету. Ако би ради изведених инвестиција, разрешење таквих погодаба и расположба било штетно за коју уговорну странку, припада јој према другој странци право регреса за онај део уговорених инвестиција, који до разрешења погодбе или расположбе није амортизован. Све спорове које би у ствари потраживања међу уговорним странкама настали из разрешења оваквих погодаба, решавају надлежни судови.

Члан 19.

Секвестар је дужан најдаље за 30 дана по дигнутој секвестрацији, или, ако секвестрација траје преко годину дана, по измаку сваке пословне године, сачинити закључни рачун и доставити га власнику

поседа или његову повумоћнику, који може у року од 14 дана ставити своје приговоре, а после тога дужан је секвестар рачун заједно са евентуалним приговорима доставити преко обласног органа Министарства за Аграрну Реформу Министру за Аграрну Реформу ради испитивања и одобрења.

Члан 20.

Пошто је у интересу одржања нормалне производње у прелазно доба, да се ликвидација великих поседа врши постепено, може државни секвестар да врши ликвидацију великих поседа само у оној мери, у којој ће се делови великих поседа излучивати за сврхе аграрне реформе. За цело време ликвидације има државни секвестар подржавати према томе сав нужни инвентар квалитативно и квантитативно у пуном опсегу.

Како инвентар (живи и мртви) по природи ствари саставни део великог поседа као продукционог објекта, то ће Министар за Аграрну Реформу са постепеном ликвидацијом великих поседа преузимати и онај део инвентара, који због provedбе аграрне реформе постаје сувишан. За инвентар, који ће се преузети, платиће се оштета према процени наро-

чите комисије проценитеља. Инвентар ће се употребити у првом реоу за сврхе аграрне реформе и колонизације, а што би преостало употребиће се за обнову земље и за опште пољопривредне сврхе. Онај део инвентара, који се не би преузео, оставиће се слободној расположби државног секвестра у корист власника, дотично слободној расположби самог власника чији посед није под државним секвестром. Ако се инвентар не би одмах у напоменуте сврхе употребио, биће државни секвестар дотично сам велики поседник дужан, да га до фактичног преузећа у реду чува.

Комисију проценитеља сачињавају тројица стручњака, од којих ће двојицу именовати обласни орган Министарства за Аграрну Реоформу, а једнога велики поседник. Пропени може да присуствују власник поседа или његов пуномоћник. За основ преоцене стројева и алата има се узети инвентарска цена, од које се има одбити до дана процене њезин амортизовани део, код радне стоке господарска употребна вредност, а код остале стоке месна продајна цена; код семена, људске и сточне хране за онај део господарске потребе, који однада на излучену површину земље: цена у висини

производних трошкова, а за осталу залиху намењену редовној продаји: бурзовна цена, дотична цена велике продаје у то време; за вредност необраних плодова треба по напоменутом начелу узети вредност просечног уroda и од ње одрачунати нормалне трошкове свих радова, који су још нужни до потпуног магацинирања плодова.

О преузимању инвентара и о његовој процени има се сачинити записник у два примерка, од којих један задржава државни секвестар, а други предаје комисији проценитеља. На захтев власника има се њему издати прение записника.

На исти се начин врше процене и предузимање инвентара и на поседима, који нису под државним секвестром.

Члан 21.

На свим великим поседима, на којима се налазе пољопривредне индустрије, може Министар за Аграрну Реоформу такве индустрије издати у закуп првенствено пољопривредним задружним организацијама ако би то било у интересу осигурања и унапређења производње. Узакупљивање шумских индустрија, које су везане на становиту шумску површину, могу се првенствено дати задругама ма-

лих обртника, који се баве прерађивањем дрва и то у споразуму с Министром за Шуме и Руде.

Члан 22.

Ако би велики поседник са вредностима великог поседа од дана, кад ова наредба стане на снагу учинио био какве распо-ложбе, којима је сврха да се изигра ова наредба, нарочито ако штогод отуђи, отуђени ће се објекти набавити на рачун прихода великог поседа; ако то не би било могуће, онда на рачун одштеге за експроприсане делове тога великог поседа, у колико се повратак у пређашње стање не би могао извршити по чл. 18.

Члан 23.

Државни надзор над свим великим поседима почиње се од дана проглашења ове наредбе, те су сви велики поседници или њихови пуномоћници дужни да ради несметаног вршења државног надзора и евентуалне државне управе у што краћем року уведу у све своје рачунске књиге српско - хрватски и словеначки језик.

Члан 24.

Ова наредба стаје на снагу са даном проглашења у „Службеним Новинама Кра-

љевине Срба, Хрвата и Словенаца“, а уједно се тим даном ставља ван снаге наредба Министра за Аграрну Репорму од 11-И. 1920. бр. 2202. издана у споразуму с Министром Пољопривреде и Вода и с Министром Шума и Рудника о државном надзору и државној управи великих поседа.

Бр. 14.082.

3. септембра 1920. год.
у Београду.

Министар за Аграрну Репорму,
Др. Х. Крирман, с. р.

Министар Пољопривреде и Вода,
Др. В. Јанковић, с. р.

За Министра Шума и Рудника,
Др. М. Дринковић, с. р.

33013